

## SURİYELİLERİN İŞGÜCÜ PİYASASINA UYUMU: İSTANBUL, BURSA VE İZMİR'DE İSTİHDAM OLANAKLARI

Gökçe Uysal Kolaşın \*, Yazgı Genç \*\* ve Furkan Kavuncu\*\*\*

### Yönetici Özeti

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı istatistiklerine göre Türkiye'nin ev sahipliği yaptığı, geçici koruma statüsünde olan Suriyeli sayısı 3,6 milyona ulaşmıştır. Bu sayı Türkiye nüfusunun yüzde 4,5'ine denk gelmektedir. İstanbul, Bursa ve İzmir gibi Suriyeli sayısının oldukça yüksek olduğu büyük metropollerde de Suriyelilerin nüfusa oranı yüzde 3 ile yüzde 6 arasında değişmektedir. 2011 yılından bu yana geçen 8 yılda Türkiye devletinin Suriye krizine karşı aldığı önlemler Kızılay Kart, eğitim ve sağlığa erişim gibi acil sosyal yardımlara odaklanmıştır. Ancak aradan geçen zaman göz önünde bulundurulduğunda artık işgücü piyasası uyumunun önceliklendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Suriyelilerin işgücü piyasasında talebin kuvvetli olduğu sektörlerle ve/veya iş kollarına yönlendirilmesi önemli bir politika aracı olacaktır.

Bu araştırma notunda İŞKUR tarafından yayımlanan İstanbul, Bursa ve İzmir İşgücü Piyasası Araştırma Raporları (İPA) 2018 yılı verileri kullanılarak firmaların işgücü talepleri incelenmektedir. İstanbul, Bursa ve İzmir'deki işverenlerin eleman bulmakta en çok zorlandığı sektör tekstil sektörüdür. Dikiş makine operatörlüğü, ortacılık ve konfeksiyon işçiliği gibi iş kollarında açık pozisyon sayısının yüksek ve en çok aranan kriterin "yeterli mesleki, teknik bilgi ve tecrübe" olduğu görülmektedir. Bu bağlamda tekstil ve konfeksiyon makine kullanım eğitimleri hem Mesleki Yeterlilik Kurumu zorunlulukları açısından hem de beceri tescili açısından önemlidir. Tekstil sektörünü, vasıfsız işgücü olarak nitelendirilen garsonluk, satış danışmanlığı, temizlik görevi gibi hizmet sektörü işleri takip etmektedir. Bu işlerde istihdam edilebilirliğin artması için Türkçe eğitim programları, iletişim ve satış becerilerinin geliştirilmesine yönelik programlar önceliklendirilmelidir.

### Giriş

Türkiye 3 milyondan fazla Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı verilerine göre, 21 Şubat 2019 tarihi itibarıyla Türkiye'de 3.639.705 Suriyeli geçici koruma statüsü altındadır. Suriyeliler Türkiye'nin toplam nüfusunun neredeyse yüzde 4,5'ine denk gelmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı'na göre Türkiye'de ikamet eden geçici koruma altındaki Suriyelilerin 2.258.911'i, diğer bir deyişle yüzde 62'si 15 yaşın üstünde yani çalışma çağındadır<sup>1</sup>. Türkiye'ye girişlerinin 2013 yılından itibaren hızlanmış olmasına karşın Suriyelilerle ilgili temsil gücü olan veri kaynakları oldukça

\* Doç. Dr. Gökçe Uysal, Betam, Direktör Yardımcısı, gokce.uysal@eas.bau.edu.tr

\*\* Yazgı Genç, Betam, Araştırma Görevlisi, yazgi.genc@eas.bau.edu.tr

\*\*\*Furkan Kavuncu, Betam, Araştırma Görevlisi, furkan.kavuncu@eas.bau.edu.tr

<sup>1</sup> [http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma\\_363\\_378\\_4713\\_icerik](http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik)

kısıtlıdır ve dolayısıyla Türkiye'deki Suriyelilerin eğitim ve işgücü durumları hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır.

İlk giriş yapılan yıllarda Suriyelilere çalışma izni verilmemiştir. 2012 yılında, bu tarihten önce daimî oturma izni alanlara çalışma izni verilmiştir. 2016 yılında yapılan kanuni düzenlemelerle geçici koruma altındaki Suriyelilerin kayıtlı çalışmaları kolaylaştırılmıştır. Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik, Bakanlar Kurulu kararı ile 11 Ocak 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik, "geçici koruma altındaki" bireylere verilecek çalışma izinleri, uygulanacak istihdam kotaları, ücret ve mesleki eğitimlerine dair mevcut uygulamaları düzenlemektedir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın kamuya açık verilerine göre 2017'nin sonuna kadar toplam 20.966 Suriyeliye çalışma izni verilmiştir.<sup>2</sup> Türkiye'de geçici koruma altında yaklaşık 3,6 milyon Suriyeli olduğu dikkate alındığında, kayıtlı istihdam edilen Suriyelilerin payının çok az olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin birçoğunun kayıt dışı çalıştığı tahmin edilebilir. Ancak temsil gücü olan veriye sahip olunmadığından bu sorunun boyutuna dair güvenilir bir tahmin üretmek mümkün değildir.

2011 yılından bu yana geçen 8 yılda Türkiye devletinin Suriye krizine karşı aldığı önlemler acil sosyal yardımlara odaklanmıştır. Bu kapsamda yardımlar Kızılay kart, eğitim ve sağlık alanlarına yönlendirilmiştir.<sup>3</sup> Ancak aradan geçen zaman göz önünde bulundurulduğunda artık işgücü piyasası uyumunun öncelikli olması gerekmektedir. Bu bağlamda Suriyelilerin işgücü piyasasında talebin kuvvetli olduğu sektörlere ve/veya iş kollarına yönlendirilmesi önemli bir politika aracı olacaktır. Bu noktadan hareketle bu araştırma notunda geçici koruma altındaki Suriyeli sayısının oldukça yüksek olduğu üç büyük şehir İstanbul, Bursa ve İzmir işgücü piyasaları üzerine basit betimleyici istatistiklerle işgücü talebi analizleri yapılmaktadır.

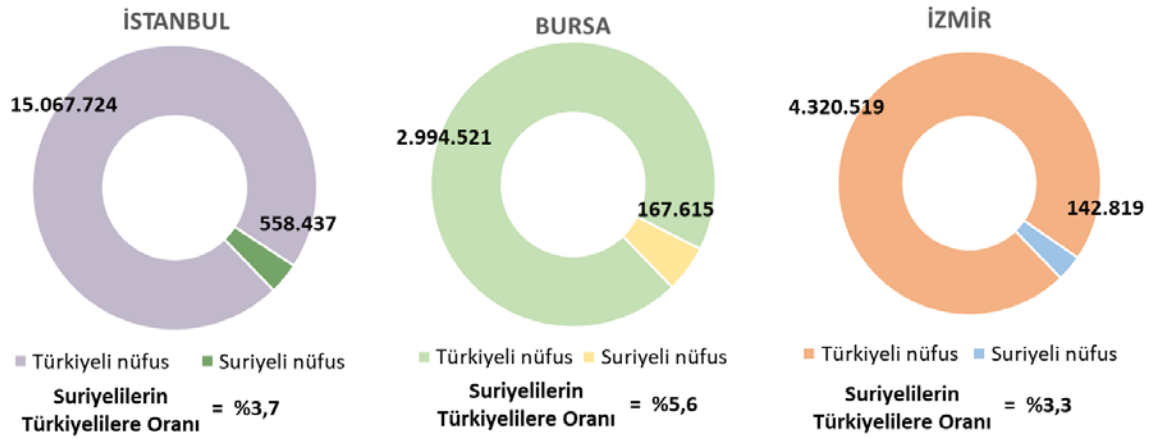
2018 itibari ile İstanbul, İzmir ve Bursa'daki toplam Suriyeli sayısı neredeyse 1 milyona ulaşmıştır. Türkiye'nin geri kalanına kıyasla bu üç büyük şehrin sahip olduğu iş olanakları düşünüldüğünde Suriyeli göçü almaları şaşırtıcı değildir. 2018 itibari ile geçici koruma altındaki Suriyelilerin İstanbul'daki payı yüzde 3,7'ye ulaşmıştır. Bursa ve İzmir için ise bu oran sırasıyla yüzde 5,6 ve yüzde 3,3 olarak kaydedilmiştir.

---

<sup>2</sup> Bu rakamın 2017 yılının sonuna kadar verilen tüm izinler olduğu, bu izinlerin bir kısmının aktif olmayabileceği unutulmamalıdır.

<sup>3</sup> [https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2373/files/Suriyeli\\_Siginmacilara\\_Yapilan\\_Yardimlar+7.pdf](https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2373/files/Suriyeli_Siginmacilara_Yapilan_Yardimlar+7.pdf)

**Şekil 1: İstanbul, Bursa ve İzmir'in genel durumu, 2018**



Kaynak: Göç İdaresi

### Veri Kaynağı

Bu araştırma notunda İŞKUR tarafından yayımlanan İstanbul, Bursa ve İzmir İşgücü Piyasası Araştırma Raporları (İPA) 2018 yılı verileri kullanılarak firmaların işgücü talepleri incelenmektedir. İŞKUR tarafından yürütülen İşgücü Piyasası Araştırmaları her ilde işgücü talebi koşullarına dair önemli bilgiler sağlamaktadır. Bu araştırmalar kapsamında 20 ve daha fazla çalışan sayısına sahip firmalara anket yapılarak mevcut ve beklenen işgücü talepleri ile ilgili sorular sorulmaktadır. 20'den az çalışana sahip firmalar raporun kapsamının dışında tutulmaktadır. Kapsamdaki bu kısıt, küçük firmaların Suriyelileri işe alma ihtimalleri daha yüksek olduğu takdirde daha büyük bir yanlılığa yol açabilir. Bir diğer potansiyel dezavantaj ise anketin Nisan ayında yapılmış olmasıdır. Bu durum mevsimlik iş olanakları açısından sapmaya neden olabilir. Tarım sektörünün büyük şehirlerde daha küçük paya sahip olmasına karşın için konaklama ve yemek hizmetleri ile inşaat gibi sektörlerde daha büyük sapsmalar meydana gelmiş olabilir. Bu iki sektörün toplam istihdamdaki payları sırası ile yüzde 4,7 ve 6,2'dir. Bu sektörlerdeki olası iş pozisyonlarının az gösterilmesi, üç büyük şehirdeki Suriyeliler için potansiyel fırsatları anlamada önemli bir engel teşkil edebilir. Bu kısıtlara karşın İPA, örneklem büyüklüğü ve süreklilik açısından işgücü talebini takip etmekte en önemli veri kaynağını oluşturmaktadır.

İPA'lar İstanbul, Bursa ve İzmir'de görüşülen firmaların açık pozisyonları, eleman temininde güçlük çekilen meslekler ve bu işler için gereken beceriler konusunda ayrıntılı veri içermektedir. Bu araştırma notunda İstanbul, Bursa ve İzmir illeri için yayımlanan 2018 yılı İPA'ları kullanılmaktadır. İPA'lar İstanbul'da 35.485, Bursa'da 4.868 ve İzmir'de 6.589 işyerini temsil etmektedir.

### Eleman temininde güçlük çekilen sektörler

İPA'larda açık işlerin yanı sıra il bazında "eleman temininde güçlük çekilen sektörler" istatistiği yayınlanmaktadır. İşverenlerin beyanatlarına dayanarak hazırlanan verilerde işgücü piyasasında hangi sektördeki işverenlerin çalışan bulmak konusunda zorlandığı tespit edilmektedir. İstanbul, Bursa ve İzmir gibi büyük şehirlerde işgücü talebi fazlasının yüksek olduğu sektörlerde bakıldığında büyük benzerlikler göze çarpmaktadır. İmalat sektörünün, eleman temininde güçlük çekilen işler içindeki payı İstanbul'da yüzde 42,1, Bursa'da yüzde 64,7, İzmir'de ise yüzde 52,5'tir. İmalattan sonra payı en yüksek sektör ise her üç ilde de toptan ve perakende ticaret sektörüdür (Tablo 2). İki sektörün birikimli payı İstanbul, Bursa ve İzmir'de sırasıyla yüzde 56,2, yüzde 76,2 ve yüzde 68,4 seviyelerindedir. Bunlar

dışında İstanbul’da idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü öne çıkarken, Bursa ve İzmir’de eleman temininde güçlü çeken işlerin yüzde 8-10 kadarı inşaat sektörü işleridir.

**Tablo 1: illere göre eleman temininde güçlü çeken sektörler, 2018**

	İSTANBUL		BURSA		İZMİR	
	<i>Seviye</i>	<i>(%)</i>	<i>Seviye</i>	<i>(%)</i>	<i>Seviye</i>	<i>(%)</i>
İmalat	24.340	42,1	5.802	64,7	6.327	52,5
Toptan ve perakende ticaret	8.144	14,1	1.030	11,5	1.911	15,9
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	5.215	9,0	300	3,3	736	6,1
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	4.662	8,1	391	4,4	760	6,3
İnşaat	4.135	7,2	755	8,4	1.165	9,7
Bilgi ve iletişim	3.207	5,5	43	0,5	110	0,9
Ulaştırma ve depolama	2.202	3,8	171	1,9	320	2,7
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1.562	2,7	133	1,5	196	1,6
Finans ve sigorta faaliyetleri	1.514	2,6	1	0,0	10	0,1
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	867	1,5	79	0,9	147	1,2
Diğer hizmet faaliyetleri	813	1,4	67	0,7	80	0,7
Eğitim	346	0,6	108	1,2	99	0,8
Gayrimenkul faaliyetleri	260	0,4	14	0,2	16	0,1
Kültür, sanat eğlence, dinlenme ve spor	256	0,4	6	0,1	7	0,1
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım	157	0,3	9	0,1	16	0,1
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	71	0,1	17	0,2	63	0,5
Madencilik ve taş ocaklığı	57	0,1	41	0,5	83	0,7
<b>TOPLAM</b>	<b>57.808</b>	<b>100</b>	<b>8.967</b>	<b>100</b>	<b>12.046</b>	<b>100</b>

Kaynak: İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırması (İPA), 2018

### Eleman temininde güçlü çeken meslekler

Sektörel ayrıma ek olarak, çalışan temininde güçlü çeken işlerin meslek sınıflandırılması da İPA’da yer almaktadır. Tablo 3’te İPA 2018 raporuna göre İstanbul, Bursa ve İzmir’de eleman temininde güçlü çeken işlerin meslek gruplarına göre dağılımı verilmektedir. Üç şehirde de çalışan temininde zorlanılan işlerin çok büyük bir kısmı iki meslek grubunda toplanmıştır: “tesis, makine operatörleri ve montajcılar” ile “sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar.” İstanbul’da çeşitli sebeplerle çalışan bulmakta zorlanılan 100 işin neredeyse 28’i makine operatörlüğü veya montajcılıktır. İzmir’de bu oran yüzde 25,8; Bursa’da ise yüzde 38,7’ye kadar çıkmaktadır. Sanatkârlık ve ilgili mesleklerin oranı ise İstanbul’da yüzde 21,5, Bursa’da yüzde 32,6, İzmir’de yüzde 33,5’tir. Bu grubun içinde inşaat işleri ve metal işleme, gıda işleme gibi imalat sektörünün içerisindeki sanatkârlık işleri yer almaktadır.

Eleman temininde zorlanılan işlerin sektörel ayrımında öne çıkan toptan ve perakende ticaret sektörünün karşılığı mesleki sınıflandırmada da gözlemlenmektedir. Bursa’da hizmet ve satış elemanları, temininde en çok zorlanılan üçüncü, İstanbul ve İzmir’de ise dördüncü meslek grubudur. Bu üç büyük şehirde, işverenlerin çalışan bulmakta zorlandığı işler arasında hizmet ve satış elemanlarının payı yüzde 8 ile 14 arasında değişmektedir.

**Tablo 2: Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler, 2018**

	İSTANBUL (%)	BURSA (%)	İZMİR (%)
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	27,6	38,7	25,8
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	21,5	32,6	33,5
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	11,3	6,6	11,0
Hizmet ve Satış Elemanları	12,9	8,0	13,6
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek	13,5	6,3	7,7
Profesyonel Meslek Mensupları	6,9	4,0	4,3
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	5,4	2,9	3,5
Yöneticiler	0,6	0,0	0,2
Nitelikli Tarım, Ormanlık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,2	0,5	0,4
<b>TOPLAM</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>

Kaynak: İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırması (İPA), 2018

İPA verileri gerek sektör gerek meslek kodlamalarında uluslararası standartları takip etmektedir. Ancak bu sınıflandırmalar işgücü piyasasındaki taleple ilgili yeterince ayrıntı içermemektedir. Talep araştırmasını derinleştirmek için eleman temininde güçlük çekilen işler ve açık işlere gereken beceriler bölümleri için daha detaylı bir sınıflandırma oluşturulmuştur. Bu sınıflandırma Tablo 4'te üç büyük il için özetlenmiştir. İşverenlerin çalışan bulmakta zorlandığı işler ve açık işlerin sınıflandırılması genellikle paralellik gösterdiğinden verileri eşleştirmemiz mümkündür. Tablo 4'te İstanbul, Bursa ve İzmir'deki işyerlerinin eleman temin etmekte zorlandığı işler ve eğer bu işler aynı zamanda açık pozisyon olan işlerse, elemanlarda olması gereken beceriler birlikte verilmiştir.

**Tablo 3: Eleman Temininde Güçlük Çekilen İşler ve Açık İşlere Gereken Beceriler, 2018**

	İSTANBUL		BURSA		İZMİR	
	SAYI	Gereken beceri	SAYI	Gereken beceri	SAYI	Gereken beceri
Makineci (Dikiş)	5778	A,B	792	A,B	1038	B,A
Figüran	2025	A				
Güvenlik Görevlisi	1956	B,C			261	B,C
Beden İşçisi (Genel)	1452	B,F	152	B,A	237	B,A
Garson (Servis Elemanı)	1365	B,C	170	B,C	282	D,B
Temizlik Görevlisi	1264	B,A	136			
Satış Danışmanı / Uzmanı	959	D,C			245	D,C
Konfeksiyon İşçisi	855	B,E				
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	771	B,A				
İş Makinaları Operatörü			295	B,A		
Şoför-Yük Taşıma			141		172	
CNC Torna Tezgâhı Operatörü					340	B,A
Gazaltı (Mig-Mag) Kaynakçısı			273		313	A,B
Dokumacı			389	A,B		
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı			153			
Diğer Kauçuk Mamuller İmalat İşçileri					200	
Diğer	41384		6467		8962	
<b>Toplam</b>	<b>57809</b>		<b>8968</b>		<b>12050</b>	

A: Yeterli mesleki, teknik bilgi ve tecrübe, B: Fiziksel ve bedensel yeterlilik, C: İletişim ve ifade yeteneği, D: Satış ve pazarlama becerisi, E: Takım çalışması, F: Sorun çözme ve inisiyatif alabilme

Kaynak: İPA 2018

Üç ilde de “diğer” kategorisindeki yoğunluk temininde güçlük çekilen işlerin gerçek seviyelerini görmemizi engellese de bu kategoriyi dışarıda bıraktığımızda ortaya çıkan tablo işgücü talebinin fazla olduğu işlerin dağılımına dair önemli bulgular vermektedir. İstanbul, Bursa ve İzmir’deki işverenler en çok dikiş makinecisi bulmakta zorlandıklarını beyan etmektedirler. Her üç ilde de tekstil sektöründeki işgücü talebi fazlalığı ve işverenlerin işçi bulmakta zorlandığı barizdir. İstanbul ve Bursa’da ortacılık, konfeksiyon işçiliği ve dokumacılık gibi işleri de bu sınıfa dahil edince temininde güçlük çekilen işler arasında tekstil sektörünün yoğunluğu artmaktadır (Tablo 4). Genelde hizmet sektörünün düşük vasıf gerektiren işlerinden servis elemanlığı (garsonluk), satış danışmanlığı, temizlik görevi gibi işler de tekstilin hemen ardından eleman bulmakta en çok zorlanılan ikinci meslek grubunu oluşturmaktadır.

### **İstanbul**

İstanbul’da eleman temininde güçlük çekilen işler incelendiğinde dikiş makinecisinin ön plana çıktığı görülmektedir. İstanbul’da bulunan firmalar toplamda 5.778 dikiş makinecisinin temininde zorlandıklarını belirtmektedirler. Bu iş koluna eleman temininde güçlük çekilen konfeksiyon işçisi (855 kişi) ve ortacıyı (771 kişi) da eklendiğinde tekstilin işgücü temininde en çok zorlanılan sektör olduğu rahatlıkla söylenebilir. Toplamda tekstil sektöründe 7.404 çalışanın temininde güçlük çekilmiştir. Eleman temininde güçlük çekilen dikiş makinecisini 2025 kişi ile figüran, 1956 kişi ile güvenlik görevlisi ve 1452 kişi ile genel beden işçisi takip etmektedir.<sup>4</sup>

Diğer taraftan hizmet sektöründeki iş kolları da eleman temininde güçlük çekilen işlerde öne çıkmaktadır. İstanbul’da 1365 servis elemanının ve 1264 temizlik görevlisinin temininde güçlük çekilmiştir. Bu iş kollarını 959 kişi ile satış danışmanı takip etmektedir. Firmalar, hizmet sektörünün bu üç kolunda toplam 3588 elemanın temininde güçlük çekildiğini belirtmişlerdir.

### **Bursa**

Temininde güçlük çekilen eleman sayıları itibari ile İstanbul’da olduğu gibi Bursa’da da 792 kişi ile dikiş makinecisi öne çıkmaktadır. Bu mesleğin ardından 389 kişi ile dokumacı gelmektedir. Eleman temininde güçlük çekilen meslekler sıralamasında ilk iki mesleğin tekstil sektörü ile ilişkili olması dikkat çekicidir. Bu iki meslekte toplam 1.181 elemanın temininde güçlük çekilmiştir. Bu meslekleri 285 kişi ile iş operatörü takip etmektedir. Diğer taraftan, hizmetlerdeki mesleklerin de eleman talebinin zor karşılandığı görülmektedir. Servis elemanı (170 kişi) ve temizlik görevlisi (136 kişi) olmak üzere hizmetlere mensup bu iki meslekte toplam 306 kişinin temininde güçlük çekilmiştir. Son olarak gazaltı kaynakçısı (273) ve plastik enjeksiyon üretim elemanı (153 kişi) da Bursa’da temininde zorlanılan meslekler arasındadır.

### **İzmir**

İstanbul ve Bursa’da olduğu gibi İzmir’de de 1.038 kişi ile dikiş makinecisi eleman temininde güçlük çekilen mesleklerde birinci sıradadır. Bu mesleğin ardından 340 kişi ile CNC torna tezgâhı operatörü gelmektedir. CNC operatörünün yanı sıra, gaz altı kaynakçısını (313 kişi) ve diğer kauçuk mamuller imalat işçilerinin (200 kişi) de teminlerinde güçlük çekilmektedir. Bu anlamda temininde güçlük çekilen toplam 953 kişi ile imalat sektörü öne çıkmaktadır.

---

<sup>4</sup> 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun’un 10. Maddesi uyarınca yabancı uyruklu kişilerin güvenlik sektöründe çalışması yasaktır.

İmalat sektörünün yanı sıra servis elemanı ve satış danışmanının temininde güçlük çekilmesi ile hizmet sektörü de öne çıkmaktadır. Servis elemanı 282 kişi ve satış danışmanı 245 kişinin temininde güçlük çekildiği belirtilmiştir. Son olarak güvenlik görevlisi (261 kişi) ve genel beden işçisi (282 kişi) de elaman bulmakta zorlanılan işlerdir.

İPA'da, işverenlere işçi bulmakta zorlandığı açık işlerde, başvuranlarda aradıkları, gerekli gördükleri beceriler sorulmuş ve raporlanmıştır. İl bazında işgücü talebi fazlası tespit edilen işlerin Suriyeliler tarafından doldurulup doldurulamaması, bu işler için gerekli olan özelliklerle yakından ilgilidir.

### **Temininde güçlük çekilen, açık işler için aranan beceriler**

Eleman temininde güçlük çekilen ve açık kalan, kısaca işgücü talebi fazlası olan işlerde ekseriyetle aranan becerilere baktığımızda işverenler, dikiş makinecisi, dokumacı, CNC tezgâh operatörü, kaynakçı ve temizlik görevlisi alımlarında “yeterli mesleki, teknik bilgi ve tecrübe” kriterine özellikle dikkat ettiklerini beyan etmektedirler.<sup>5</sup> Dolayısıyla imalat sektörü, özellikle de tekstil ve konfeksiyonda açık işlerde daha çok teknik bilgi ve donanım ihtiyacı olduğunu söylemek mümkündür.

Özellikle tekstil ve konfeksiyon sektörlerinde bazı mesleklerde Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından sağlanan yeterlilik belgesini zorunludur. Diğer bir deyişle tehlikeli sınıfına giren bu mesleklerde istihdam edilen kişilerin MYK belgesine sahip olması gereklidir, aksi takdirde firmalar cezaya tabiidir.<sup>6</sup> Bu meslekler MYK tarafından boyama operatörü, ön iplik operatörü, iplik eğirme operatörü olarak belirlenmiştir. MYK belgeleri Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası (TTİS) iş birliğiyle hazırlanan teorik ve pratik sınavlar sonucunda verilmektedir. Belgelendirme sınavlarının maliyeti Türkiyeli çalışanlar için İşsizlik Sigorta Fonu'ndan karşılanmakla birlikte Suriyeliler için böyle bir teşvik bulunmamaktadır.<sup>7</sup>

Hizmet sektöründeki açık işler için gerekli becerilerde ise iletişim becerileri öne çıkmaktadır. İstanbul ve İzmir'deki iş yerlerinin satış personeline gerekli gördüğü yetiler “satış ve pazarlama becerisi ile iletişim ve ifade yeteneği” olarak belirtilmiştir. Teknik bilgidense işgücü piyasasında yumuşak beceriler olarak da adlandırılan beceriler bu mesleklerde önem kazanmaktadır. Suriyelilerin bu işlere girebilmesi için Türkçe dil becerilerine sahip olmaları da gerekecektir.

### **Politika önerileri**

İstanbul, Bursa ve İzmir işgücü piyasalarında özellikle tekstil ve konfeksiyon sektörlerinde makine operatörlerine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu sektörlerde faaliyet gösteren firmalar, açık iş pozisyonlarını doldurmakta zorluk çektiklerini beyan etmektedir. Bu pozisyonlar için özellikle teknik becerilerin önemli olduğu, hatta tehlikeli iş kolu olması sebebiyle bu mesleklerde Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından belgelendirmenin zorunlu olduğu da görülmektedir.

İşsizliğin hızla arttığı bu dönemde gerekli belgeler edinildiği takdirde, bu alanlarda açık işler, istihdam olanaklarına dönüşebilir. Türkiyeli işsizler gerekli sınavlar için İşsizlik Sigortası Fonu'ndan faydalanabilir. Suriyeli işsizler için bu sınavlara teşvik verilmesi değerlendirilebilir. Böylelikle diploma, mesleki yeterlilik gibi Suriye'den aldıkları belgelerinin denkliklerini almakta zorlanan Suriyeliler için

<sup>5</sup> Aranılan beceriler içerisinde fiziksel ve bedensel yeterliliğin de öne çıktığı görülmektedir. Ancak fiziksel ve bedensel yeterlilik değerlendirmemizin dışında tutulmaktadır.

<sup>6</sup> MYK ile ilgili bazı düzenlemeler hakkında 5544 numaralı kanuna 23 Nisan 2015'de eklenen EK Madde 1 ile belirlenmiştir.

<sup>7</sup> <https://www.myk.gov.tr/index.php/en/myk-meslek-yeterlilik-belges-zorunluluu-sayfasi>

mesleki becerilerinin belgelenmesi de teşvik edilmiş olacak, böylelikle işgücü piyasası uyumları da kolaylaştırılacaktır.

Hizmet sektöründe ise iletişim becerilerinden sıklıkla bahsedilmektedir. Bu beceriler, işgücü piyasasında teknik beceriler olarak adlandırılmamakla birlikte özellikle hizmet sektöründe ön plana çıkmaktadır. Çalışan Türkçe bilmiyorsa işyerinde talimatları ve/veya güvenlik düzenlemelerini kavraması, müşterilerle iletişim kurması mümkün değildir. Bu bağlamda Suriyelilerin Türkçe dil becerilerinin geliştirilmesi bu sektördeki istihdam edilebilirliklerinin artmasına yardımcı olacaktır. Her türlü eğitim programı Türkçe dil eğitimini desteklemesine dikkat edilerek oluşturulmalıdır. Ayrıca, temel dil becerileri kazandırıldıktan sonra, farklı mesleklere göre tasarlanmış dil kurslarının istihdam edilebilirliğin artırılmasında önemli bir yer tutabileceği göz ardı edilmemelidir.

Ancak bu sektörlerde açık pozisyonların nispeten fazla olmasının zor çalışma koşullarından kaynaklandığı tahmin edilebilir. Bir taraftan işgücü arzının beceri seviyesi bu mesleklere uygun şekilde yükseltirken diğer taraftan bu sektörlerdeki çalışma koşullarının iyileştirilmesi de amaçlanmalıdır.